

De achterdeur aangepakt: reguleer de wietteelt

Ooit was het Nederlandse gedoogbeleid een toonbeeld van vooruitstrevendheid en tolerantie, nu is het eerder een mikpunt van hoon. De aan de wietteelt gerelateerde criminaliteit was nog nooit zo groot en het percentage THC nog nooit zo hoog. Zelfs in het land van de ‘war on drugs’ begrijpen ze inmiddels dat je zonder regulering van de achterdeur – de wietteelt – eerder problemen creëert dan oplost.

PAUL DEPLA

Burgemeester van Breda

Gepolitiseerde verhoudingen in de Tweede Kamer staan pragmatische oplossingen vaak in de weg. Het cannabisdossier is wat dat betreft een schoolvoorbeeld. Hoewel de gerechtelijke macht de politiek steeds vaker op de vingers tikt en ieder onderzoek laat zien dat een grote meerderheid van de kiezers liberalisering wenst, blijft het beleid inconsistent en zorgt het voor grote problemen bij de gemeenten.

Ieder debat eindigt in dezelfde patstelling. Kamerleden die in hun verleden als raadslid of wethouder nog voor regulering waren, blijken ineens ideologische hardliners te zijn. Niet hun persoonlijke opvattingen, maar de fractie-discipline geeft helaas de doorslag.

En dus blijft de huidige cannabisparadox bestaan: de overheid verstrekt vergunningen waarmee coffeeshophouders onder strikte voorwaarden wiet mogen verkopen, maar de teelt is en blijft verboden. Uiteraard is er sprake van een onhoudbare situatie. De can-

nabis, die geheel in lijn met het gedoogbeleid in coffeeshops verkrijgbaar is, moet ten slotte ergens vandaan komen.

De gevolgen van deze paradox zijn in de lokale praktijk levensgroot. Voor- en tegenstanders zijn in het er in geval over eens dat het huidige beleid nadelig uitpakt en dat de problemen door dit vasthouden aan de ideologische stokpaardjes opstapelen.

Effecten van het paradoxale beleid

Niet alleen de criminaliteit tiert welig, ook de volksgezondheid is in het geding. Doordat de teelt illegaal is, vindt er geen enkele controle plaats. Dit is extra wrang, aangezien deze kwaliteitscontrole juist bij een product als cannabis essentieel is om eventuele schadelijke effecten te beperken. Hoewel er veilige middelen zijn om de planten te kweken, treften de instanties bij het oprollen van illegale

Paul Depla *De achterdeur aangepakt: reguleer de wietteelt*

plantages bovendien vaak allerlei pesticiden en andere giftige spullen aan.

Daarnaast is de overlast in de buurten de laatste jaren sterk toegenomen. De tijd dat cannabis geïmporteerd werd, ligt inmiddels ver achter ons. Er valt behoorlijk wat geld met de illegale teelt te verdienen en dat snappen criminelen maar al te goed. Daarom ontstonden zo'n dertig jaar geleden de Nederlandse hennepplantages. Eerst waren dat nog grote afgelegen schuren, maar om het risico te spreiden zijn het nu steeds vaker kleinschalige plantages op zoldertjes en schuurtjes in woonwijken. Met alle gevaren van dien: van brand door het illegaal aftappen van stroom tot de giftige walmen van pesticiden in woonhuizen.

Ten slotte is er de ondermijning van de rechtsstaat. De georganiseerde criminaliteit ziet de illegale drugshandel als een belangrijke bron van inkomsten. Daarbij trekken ze steeds meer mensen in het criminele web. Denk aan de bewoners die hun zolder ter beschikking stellen; de elektriciens die het stroomnet manipuleren; de drogers en knipers die van de oogst handelswaar maken; en de transporteurs die de wiet aan coffeeshops of straathandelaren leveren of richting het buitenland vervoeren.

Er zijn dus steeds meer mensen die zich bewust of onbewust hebben laten strikken voor hand- en spandiensten in de drugshandel. De drempel om deel te nemen aan illegale activiteiten is nog nooit zo laag geweest, terwijl de criminele organisaties eveneens kunnen putten uit een schijnbaar onbepaalde aanwas. Het is wel een 'one-way ticket': als je je zolder ter beschikking hebt gesteld voor de teelt, kun je niet na één of twee oogsten afscheid nemen.

Daarbij schuilt er een zekere hypocrisie in het huidige beleid. Wie wel de voordeur gedooft en niet de wietteelt, kan zichzelf eigenlijk niet in de spiegel aankijken. Het is daarom niet verwonderlijk dat veel mensen hier lak aan hebben. Blijven vasthouden aan het huidige beleid tast de geloofwaardigheid van de rechtsstaat alleen maar verder aan.

Regulering, geen legalisatie

Over de gevolgen is vrijwel iedereen het wel eens, over de oplossing niet. Sommige partijen willen helemaal geen coffeeshops meer en pleiten voor een algeheel verbod. Andere zijn ervoor om de huidige situatie te handhaven en beloven de criminaliteit 'keihard' te blijven aanpakken. En ten slotte heb je de partijen die de achterdeur willen reguleren om zo een einde te maken aan het inconsistente beleid.

Wanneer de achterdeur inderdaad gereguleerd wordt, is het gedoogbeleid compleet. Recreatief gebruik kan dan dezelfde weg gaan als de medicinale consumptie. Hierbij zijn verkoop door de apotheek en gebruik op recept gereguleerd, en is er bovendien een bedrijf met een vergunning om cannabis te telen. Daardoor is er een gesloten keten ontstaan, waar iedereen blij mee is.

Dat kan ook bij recreatief gebruik van cannabis. Een bedrijf krijgt bij regulering een vergunning om voor de coffeeshops te produceren. De coffeeshops zijn op hun beurt verplicht om de spullen bij dit bedrijf af te nemen. Daarmee onttrek je de teelt aan de illegale markt. De coffeeshops zijn dus niet meer aangewezen op de criminele wereld. Als coffeeshops weigeren, verliezen ze automatisch hun vergunning. In feite vang je twee vliegen in één klap, want ook de kwaliteit kan op deze manier worden gecontroleerd.

Ervaringen in het buitenland bevestigen dat het uitbannen van het gebruik van cannabis niet meer mogelijk is. Een algeheel verbod lijkt dan ook een utopie. Daarom is het de plicht van de overheid om regulerend op te treden. Reguleren is niet hetzelfde als legaliseren. Consumptie en verkoop zijn dat nu immers ook niet. Alleen onder strikte voorwaarden gaat het OM niet over tot vervolging. Wie zich niet aan die afspraken houdt en bijvoorbeeld meer dan 5 gram aanschaf kan nog steeds een proces-verbaal verwachten.

Regulering is noodzakelijk, maar allesbehalve voldoende. Zonder preventie, repressie en

Paul Depla *De achterdeur aangepakt: reguleer de wietteelt*

nazorg is er nog steeds geen effectief beleid. De preventie moet ervoor zorgen dat gebruikers geïnformeerd worden over door de wetenschap aangetoonde effecten van het gebruik van cannabis. Net zoals dat nu bij alcohol en tabak gebeurt. Ook met de regulering van de achterdeur zullen er problemen rondom de teelt blijven bestaan. De export naar het buitenland verdwijnt immers niet. Repressie zal los van de exacte omvang van deze criminaliteit ook in de toekomst een flinke inzet van gemeenten vragen. Nazorg kan mensen tenslotte helpen die door de illegale teelt in de problemen zijn gekomen en hulp nodig hebben om daaruit te komen.

De toets van de praktijk

Het zal niet makkelijk worden. Ten eerste is het heel moeilijk om de exacte hoeveelheid te telen wiet te bepalen. Hierbij kunnen de cijfers van de Belastingdienst uitkomst bieden. Daarnaast is er de vraag van de diversiteit van de te kweken soorten. Onderzoek heeft aangetoond dat het kweken van meerdere soorten, of het variëren ervan, geen probleem hoeft te zijn.

Een ander aspect is bedrijfsmatig. Hoe ziet het verdienmodel eruit? Voorbeelden uit het buitenland laten zien dat het kostendekkend en zelfs winstgevend kan. Die winst is geen uitgangspunt, maar kan wel een belangrijk argument in de besluitvorming zijn. In de VS speelt dat in de staten Colorado, Washington en Alaska zeker mee. De winsten zijn fors, om nog maar te zwijgen van de besparingen op het gebied van repressie of financiële nazorg.

Daarnaast zijn er vragen over de veiligheid. Hoe voorkom je als overheid dat criminele organisaties er niet vandoor gaan met de oogst? Ook hier is aangetoond dat het veilig kan. Dat dit extra kosten met zich meebrengt doet niets af aan de positieve effecten.

Een studie van de gemeente Heerlen laat zien dat het moet kunnen.¹ Er mogen (en moeten) uiteraard wel kritische vragen gesteld worden. Maar die kun je alleen beantwoorden door een experiment met de wietteelt. Alleen zo zijn onbekende en ongewenste neveneffecten te traceren en op te lossen.

Wanhopige burgemeesters, activistische magistraten

Het kabinet zegt tot nu toe 'nee' tegen regulering. Daardoor blijven we hangen in dit onvolmaakte systeem en stapelen de problemen zich op. Hoewel de minister het landelijk beleid vormgeeft, zijn de problemen rondom de wietteelt vooral lokaal. De halsstarrige houding van het kabinet zorgt er kortom voor dat veel burgemeesters zich geen raad weten met de welig tierende drugscriminaliteit.

Een gang naar de rechter om deze tegenstrijdigheid aan te kaarten behoort daarom zeker tot de mogelijkheden. Op hun beurt geven ook rechters in hun uitspraken aan dat het anders moet. Zo kregen twee voorbeeldige wietkwekers van de Groningse rechtbank geen straf opgelegd omdat de twee op een verantwoorde wijze teelden.²

Bijna iedereen is het erover eens dat het zo niet verder kan. Een oplossing die in Amerika – nota bene het land van de 'war on drugs' – een succes bleek, ligt er al. Het enige wat ontbreekt is toestemming. Dus kabinet, in naam van alle burgemeesters, wethouders, raadsleden en niet te vergeten buurtbewoners die met hun handen in het haar zitten: laat gemeenten experimenteren met gereguleerde wietteelt en kijk dan of het werkt.

Met dank aan Luc Peters

Noten

1 Peters, L. & Uland, W. (2015),

Hennepteelt. Een praktijkonderzoek.

2 Zie www.nrc.nl/nieuws/2014/

10/16/bom-onder-softdrugs-beleid-rechter-legt-modelkwekers-geen-straf-op.